

Barn- och ungdomsnämnden

§ 18

Svar på motion (MP) ”Toleransprojektet i Kalmar kommun”

Dnr BUN 2014/0932

Handlingar

- Motion (MP) ”Toleransprojektet i Kalmar kommun”.
- Förvaltningskontorets skrivelse 2015-02-26.

Bakgrund

Miljöpartiet föreslår i motion ”Toleransprojektet i Kalmar kommun” att kommunen ska få i uppdrag att genomföra en implementering av ett Toleransprojekt enligt Kungälvsmodellen i Kalmar kommun.

Förvaltningskontoret har upprättat ett förslag till svar på motionen. I förslaget anges, sammanfattningsvis, följande skäl för att avslå motionen:

- Elever och lärare deltar läsåret 2014-15 i en kostnadsfri utbildning som Svenska kommittén mot antisemitism (SKMA) arrangerar.
- Regeringen aviserar i sin budgetproposition ökade insatser mot rasism (beslut 2015-01-27 om utbildningsinsats mot rasism).
- Läroplanens (Lgr 11) övergripande skrivningar om Skolans värdegrund och uppdrag, Grundläggande värden och Förståelse och medmänsklighet samt mer detaljerade texter om utbildningens/undervisningens innehåll.
- Förslag till arbetssätt som alternativ till Toleransprojektet.
- Stödmaterial finns att tillgå på Skolverkets hemsida.
- Utlåtande från skolkuratorer i barn- och ungdomsförvaltningen.
- Svar utifrån frågor till kommuner som deltar/deltagit i Toleransprojektet.
- Frågor och svar - socialförvaltningen.

Motionssvaret är framtaget i samverkan med Södermöre kommunaldelsnämnd.

Överläggning

Under överläggningen redovisas följande förslag.

1. Ordförande Lasse Johansson (S) föreslår
 - redaktionell förändring på sidan fyra i förvaltningskontorets yttrande enligt följande: ”Ett uppdrag har givits...” ändras till ”I samband med beredning av ärendet har ett uppdrag givits...”
 - att barn- och ungdomsnämnden ska föreslå kommunfullmäktige besluta att avslå motionen med hänvisning till att för tillfället görs insatser inom

Barn- och ungdomsnämnden**UTDRAG**

Sammanträdesdatum

2015-03-18

området, däribland arbetsområdet med arbetsnamnet ”*Tolerans (Mänskliga rättigheter/ Barnkonventionen/ Medier - Kommunikation)*”, utan merkostnader.

2. Björn Brändewall (FP), med instämmande av Alexander Critén (M) och Pelle Sederkvist (M), föreslår att barn- och ungdomsnämnden ska besluta i enlighet med Lasse Johanssons förslag.

Sedan överläggningen avslutats beslutar barn- och ungdomsnämnden i enlighet med Lasse Johanssons förslag.

Beslut

Barn- och ungdomsnämnden föreslår, efter redaktionell förändring i förvaltningskontorets yttrande, kommunfullmäktige besluta att avslå motionen med hänvisning till att för tillfället görs insatser inom området, däribland arbetsområdet med arbetsnamnet ”*Tolerans (Mänskliga rättigheter/ Barnkonventionen/ Medier - Kommunikation)*”, utan merkostnader.

Sekreterare

Iréne Jonsson

JusterasLasse Johansson
Ordförande

Leila ben Larbi

Svar på motion (MP) - Toleransprojektet i Kalmar kommun

Beslut

Barn- och ungdomsnämnden föreslår kommunfullmäktige besluta att avslå motionen med hänvisning till att för tillfället görs insatser inom området, däribland arbetsområdet med arbetsnamnet ”Tolerans (Mänskliga rättigheter/ Barnkonventionen/ Medier - Kommunikation)”, utan merkostnader.

Bakgrund

Miljöpartiet föreslår i motion ”Toleransprojektet i Kalmar kommun” att kommunen ska få i uppdrag att genomföra en implementering av ett Toleransprojekt enligt Kungälvsmodellen i Kalmar kommun.

Synpunkter på motionen

Följande skäl anges, sammanfattningsvis, för att avslå motionen:

1. Elever och lärare deltar läsåret 2014-15 i en kostnadsfri utbildning som Svenska kommittén mot antisemitism (SKMA) arrangerar
2. Regeringen aviserar i sin budgetproposition ökade insatser mot rasism. Beslut 2015-01-27 om utbildningsinsats mot rasism.
3. Läroplanens (Lgr 11) övergripande skrivningar om *Skolans värdegrund och uppdrag, Grundläggande värden och Förståelse och medmänsklighet* samt mer detaljerade texter om utbildningens/undervisningens innehåll
 - a. Förslag till arbetssätt, som alternativ till Toleransprojektet
4. Stödmaterial finns att tillgå på Skolverkets hemsida
5. Utlåtande från skolkuratorer i barn- och ungdomsförvaltningen
6. Svar utifrån frågor till kommuner som deltar/deltagit i Toleransprojektet
7. Frågor och svar – Socialförvaltningen

Motionssvaret är framtaget i samverkan med Södermöre kommunaldelsnämnd.

1. Utbildning från SKMA

Utbildningen omfattar seminarier och en studieresa till Polen.

Syfte

Syftet är att öka elevernas kunskaper om Förintelsen, om innebörden och konsekvenserna av rasistiska och antidemokratiska idéer, att fördjupa förståelsen för demokratin och dess grundläggande värderingar, samt att visa på vikten av att skapa ett samhälle där alla människor respekteras oavsett bakgrund, sexuell läggning, religiös trostillhörighet, funktionsnedsättning eller politisk övertygelse.

Utbildning för elever

Utbildningarna leds av erfarna specialutbildade pedagoger som deltar i såväl förberedelsearbetet som själva studieresan och efterarbetet. Dessa pedagoger har genomgått en längre kurs, arrangerad av SKMA och Forum för levande historia.

Ett viktigt budskap är att det faktiskt har betydelse vad man gör eller väljer att inte göra.

De vuxna ledarna ska också hjälpa ungdomarna att reflektera över sina intryck från besöken på Förintelsens minnesplatser och vara ett särskilt stöd till enskilda elever om behov finns.

För att så många skolor som möjligt ska kunna delta, kommer elever ur årskurs nio i högstadiet få ansöka om en plats på utbildningen. Vid urvalet läggs störst vikt vid elevens intresse och engagemang för frågor som rör arbete mot rasism och för alla människors lika värde. Eleven ska också åta sig att dokumentera sitt deltagande i utbildningen och efter utbildningen delge andra ungdomar sina erfarenheter och upplevelser.

Utbildningen omfattar ungefär tre dagars förberedelse, fem dagars studieresa till Polen, samt ett uppföljande seminarium under två dagar; totalt ungefär 10 dagar under ca 2 månader (varav tre-fyra helgdagar). Utbildningen i Kalmar beräknas starta den 21-22 november med ett förseminarium då grundläggande kunskap kring framför allt rasism och Förintelsens historiografi går igenom. Ett viktigt inslag är att elever och lärare som ska delta i utbildningen får jobba i olika grupper och på så sätt lära känna varandra.

Möjlighet för lärare att delta

Regeringen har beviljat medel för att fyra lärare från varje område ska få delta i utbildningen. Lärarna ska finnas med som stöd för eleverna men även ansvara för en del av efterarbetet.

På studieresan medföljer även fyra erfarna pedagoger och en guide från SKMA. Alla moment i utbildningen är obligatoriska för samtliga deltagare, såväl lärare som elever.

Utbildningen, inklusive studieresan, är helt kostnadsfri för lärarna.

För de medföljande lärarna ordnas under våren dessutom en dags fördjupning kring antisemitism, antiziganism och Förintelsen, med forskare specialiserade på de olika ämnena.

Vidare arrangeras ett särskilt tvådagarsseminarium efter utbildningen, om bland annat pedagogiska material att använda i efterarbetet. Föreläsarna vid detta seminarium är erfarna pedagoger med speciell kompetens i ämnet. Seminarierna kommer att vara öppna även för andra intresserade lärare i regionen.

Nytt erbjudande om Polenresa

SKMA skickade (2014-12-11) ett nytt erbjudande om deltagande till skolorna i Kalmar: *Med tanke på det stora intresset från Kalmars sida skulle vi vilja erbjuda er ännu en utbildning. Göteborgs stad som stod närmast på tur i början av februari har ännu inte fått ihop tillräckligt många intresserade skolor, varför det finns möjlighet göra ytterligare en satsning i Kalmar för 35-36 elever och sju lärare.*

Skolorna är intresserade även denna gång och cirka 30 elever och fem lärare reser iväg 2015-02-07.

2. Regeringens budgetproposition

I regeringens budgetproposition 2014/15:1 finns följande texter inom utgifts-område 16 och 17:

Kompetensutveckling för lärare och förskolepersonal

...

Regeringen avser att öka insatserna mot rasism. Regeringen avser att ge Forum för levande historia i uppdrag att i samarbete med Statens skolverk vidta kunskaps- och resurscentrum mot rasism, bl.a. för att sprida de lyckade modeller som finns för att minska rekryteringen av människor till rasistiska organisationer.

Vidare avser regeringen att analysera behovet av och se över formerna för ett nationellt kunskaps- och resurscentrum mot rasism, bl.a. för att sprida de lyckade modeller som finns för att minska rekryteringen av människor till rasistiska organisationer.

(Utgiftsområde 16 - Utbildning och universitetsforskning, s 161)

Forum för levande historia

Regeringen beräknar att Forum för levande historia tillförs totalt 25 miljoner kronor under perioden 2015–2017 för att i samarbete med Statens skolverk genomföra en stor utbildningsinsats om olika former av rasism i historien och i dag. Satsningen ska vara riktad till samtliga grund- och gymnasieskolor.

Forum för levande historia har till uppgift att främja arbete med demokrati, tolerans och mänskliga rättigheter med utgångspunkt i Förintelsen. Myndigheten har till särskild uppgift att informera om Förintelsen och kommunismens brott mot mänskligheten och bedriver utåtriktad verksamhet med inriktning på kunskap, kultur och fortbildning.

Vidare avser regeringen att se över behovet av och formerna för ett nationellt kunskaps- och resurscentrum om rasism, bl.a. för att sprida de lyckade modeller som finns för att minska rekryteringen av människor till rasistiska organisationer.

(Utgiftsområde 17 - Kultur, medier, trossamfund och fritid, s 39)

Nytt från Regeringskansliet, 2015-01-27: Stor utbildningsinsats mot rasism

- Vi ser hur rasism och intolerans ökar i samhället, och vilka fruktansvärda konsekvenser det får. Därför kommer regeringen genomföra en nationell utbildningsinsats, riktad till elever i grundskolan och gymnasieskolan om olika former av rasism och intolerans i historien och idag, säger statsminister Stefan Löfven.

Nu på torsdag kommer regeringen att fatta beslut om att ge myndigheten Forum för levande historia i uppdrag att under perioden 2015-2017 genomföra utbildningsinsatsen, "Detta behöver vi förstå".

För att genomföra uppdraget kommer Forum för levande historia att tilldelas ytterligare 5 miljoner kronor redan under 2015. Under 2016 och 2017 tillförs myndigheten ytterligare 10 miljoner kronor per år.

3. Läroplanen, Lgr 11

I läroplanens första del, *Skolans värdegrund och uppdrag*, beskrivs under rubrikerna, *Grundläggande värden* och *Förståelse och medmänsklighet* tydligt vad **alla** som verkar i skolan ska bära med sig och verka för, i mötet med eleverna.

Inriktningen på skolans arbete förtydligas ytterligare i läroplanens andra del, *Övergripande mål och riktlinjer*. Där anges de normer och värden samt de kunskaper som alla elever bör ha utvecklat när de lämnar grundskolan. Tydligast uttrycks detta i mål och riktlinjer under rubriken, *2.1 Normer och värden*.

Med hjälp av det centrala innehållet samt kunskapskraven, planerar och genomför lärarna undervisningen, med inriktning mot beskrivningen i syftestexten.

3 a

Läraryrket är komplext. **Allt** som uttrycks i läroplanen **är viktigast**. Elever har rätt till en undervisning som ger **en grund** för fortsatta studier, stimulans för ett livslångt lärande samt ett aktivt deltagande i samhällslivet.

Den som vill kan alltid välja att läsa och tolka läroplanen på ett sätt som passar ens egna syften och föreställningar. Med den egna tolkningen som grund, om vad som är det viktigaste att ge elever av kunskaper, normer och värderingar, kan försök till påverkan av undervisningen ske på olika sätt. Toleransprojektets syfte, hävdar jag, är att förmedla det som redan finns beskrivet i Lgr 11 (se utdrag på följande sidor). Men projektet täcker inte på långa vägar in allt. Problemet, enligt mitt sätt att se det, uppstår då ”någon utifrån” måste köpas in för att bedriva undervisningen. Det finns många intressenter och aktörer som har framgångsrecept att erbjuda skolan, kring hur undervisningen borde skötas. Det finns även en utbredd uppfattning om, att när samhällsproblem uppstår, är skolan den arena där problemen ska lösas.

Mitt motförslag är att ge förutsättningar (tid) för att diskutera hur undervisningen kan ge eleverna en förståelse för **helheten** – hur **alla ämnen** hänger ihop, samt hur eleverna kan ges utrymme att återkommande få träna sig i att utveckla de förmågor som kunskapskraven föreskriver. I samband med beredning av ärendet har ett uppdrag givits till planeringssekreterare på förvaltningskontoret att ta fram ett ämnesövergripande arbetsområde med arbetsnamnet *Tolerans (Mänskliga rättigheter/ Barnkonventionen/ Medier - Kommunikation)*. Detta arbetsområde föreslås vara återkommande under hela grundskoletiden.

I arbetsområdet ska det tydligt synas en progression i undervisningens djup och bredd, utgående ifrån det centrala innehållet i ett flertal av kursplanerna. Detta förslag, i kombination med redan pågående kompetensutvecklingsinsatser, sätter fokus på rätt åtgärder, påstår jag.

(Clas Wolke, 2015-02-03)

1 Skolans värdegrund och uppdrag

Grundläggande värden

Skolväsendet vilar på demokratins grund. Skollagen (2010:800) slår fast att utbildningen inom skolväsendet syftar till att elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Utbildningen ska förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på. Var och en som verkar inom skolan ska också främja aktning för varje människas egenvärde och respekt för vår gemensamma miljö.

Människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet mellan kvinnor och män samt solidaritet med svaga och utsatta är de värden som skolan ska gestalta och förmedla. I överensstämmelse med den etik som förvaltats av kristen tradition och västerländsk humanism sker detta genom individens fostran till rättskänsla, generositet, tolerans och ansvarstagande. Undervisningen i skolan ska vara icke-konfessionell.

Skolans uppgift är att låta varje enskild elev finna sin unika egenart och därigenom kunna delta i samhällslivet genom att ge sitt bästa i ansvarig frihet.

Förståelse och medmännisklighet

Skolan ska främja förståelse för andra människor och förmåga till inlevelse. Omsorg om den enskildes välbefinnande och utveckling ska prägla verksamheten. Ingen ska i skolan utsättas för diskriminering på grund av kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, könsöverskridande identitet eller uttryck, sexuell läggning, ålder eller funktionsnedsättning eller för annan kränkande behandling. Sådana tendenser ska aktivt motverkas. Främlingsfientlighet och intolerans måste bemötas med kunskap, öppen diskussion och aktiva insatser.

Det svenska samhällets internationalisering och den växande rörligheten över nationsgränserna ställer höga krav på människors förmåga att leva med och inse de värden som ligger i en kulturell mångfald. Medvetenhet om det egna och delaktighet i det gemensamma kulturarvet ger en trygg identitet som är viktig att utveckla tillsammans med förmågan att förstå och leva sig in i andras villkor och värderingar. Skolan är en social och kulturell mötesplats som både har en möjlighet och ett ansvar för att stärka denna förmåga hos alla som arbetar där.

Saklighet och allsidighet

Skolan ska vara öppen för skilda uppfattningar och uppmuntra att de förs fram. Den ska framhålla betydelsen av personliga ställningstaganden och ge möjligheter till sådana. Undervisningen ska vara saklig och allsidig. Alla föräldrar ska med samma förtroende kunna skicka sina barn till skolan, förvissade om att barnen inte blir ensidigt påverkade till förmån för den ena eller andra åskådningen.

Alla som verkar i skolan ska hävda de grundläggande värden som anges i skolagen och i denna läroplan och klart ta avstånd från det som strider mot dem.

Rättigheter och skyldigheter

Skolan ska klargöra för elever och föräldrar vilka mål utbildningen har, vilka krav skolan ställer och vilka rättigheter och skyldigheter elever och deras vårdnadshavare har. Att den enskilda skolan är tydlig i fråga om mål, innehåll och arbetsformer är en förutsättning för elevers och vårdnadshavares rätt till inflytande och påverkan. Det är inte minst viktigt som underlag för den enskildes val i skolan.

Det är inte tillräckligt att i undervisningen förmedla kunskap om grundläggande demokratiska värderingar. Undervisningen ska bedrivas i demokratiska arbetsformer och förbereda eleverna för att aktivt delta i samhällslivet. Den ska utveckla deras förmåga att ta ett personligt ansvar. Genom att delta i planering och utvärdering av den dagliga undervisningen och få välja kurser, ämnen, teman och aktiviteter, kan eleverna utveckla sin förmåga att utöva inflytande och ta ansvar.

Skolans uppdrag

Skolans uppdrag är att främja lärande där individen stimuleras att inhämta och utveckla kunskaper och värden. Skolan ska i samarbete med hemmen främja elevers allsidiga personliga utveckling till aktiva, kreativa, kompetenta och ansvarskännande individer och medborgare. Skolan ska präglas av omsorg om individen, omtanke och generositet. Utbildning och fostran är i djupare mening en fråga om att överföra och utveckla ett kulturarv – värden, traditioner, språk, kunskaper – från en generation till nästa. Skolan ska vara ett stöd för familjerna i deras ansvar för barnens fostran och utveckling. Arbetet måste därför ske i samarbete med hemmen.

Skolan har i uppdrag att överföra grundläggande värden och främja elevernas lärande för att därigenom förbereda dem för att leva och verka i samhället. Skolan ska förmedla de mer beständiga kunskaper som utgör den gemensamma referensram alla i samhället behöver. Eleverna ska kunna orientera sig i en komplex verklighet, med ett stort informationsflöde och en snabb förändringstakt. Studiefärdigheter och metoder att tillägna sig och använda ny kunskap blir därför viktiga. Det är också nödvändigt att eleverna utvecklar sin förmåga att kritiskt granska fakta och förhållanden och att inse konsekvenserna av olika alternativ.

I all undervisning är det angeläget att anlägga vissa övergripande perspektiv. Genom ett *historiskt perspektiv* kan eleverna utveckla en förståelse för samtiden och en beredskap inför framtiden samt utveckla sin förmåga till dynamiskt tänkande.

Ett *internationellt perspektiv* är viktigt för att kunna se den egna verkligheten i ett globalt sammanhang och för att skapa internationell solidaritet samt förbereda för ett samhälle med täta kontakter över kultur- och nationsgränser. Det internationella perspektivet innebär också att utveckla förståelse för den kulturella mångfalden inom landet.

Det *etiska perspektivet* är av betydelse för många av de frågor som tas upp i skolan. Perspektivet ska präglade skolans verksamhet för att ge grund för och främja elevernas förmåga att göra personliga ställningstaganden.

2 Övergripande mål och riktlinjer

I de övergripande målen anges de normer och värden samt de kunskaper som alla elever bör ha utvecklat när de lämnar grundskolan. Målen anger inriktningen på skolans arbete.

2.1 Normer och värden

Skolan ska aktivt och medvetet påverka och stimulera eleverna att omfatta vårt samhälles gemensamma värderingar och låta dem komma till uttryck i praktisk vardaglig handling.

Mål

Skolans mål är att varje elev

- kan göra och uttrycka medvetna etiska ställningstaganden grundade på kunskaper
- om mänskliga rättigheter och grundläggande demokratiska värderingar samt personliga erfarenheter,
- respekterar andra människors egenvärde,
- tar avstånd från att människor utsätts för förtryck och krän-

kande behandling, samt medverkar till att hjälpa andra människor,

- kan leva sig in i och förstå andra människors situation och utvecklar en vilja att handla också med deras bästa för ögonen, och

Riktlinjer

Alla som arbetar i skolan ska

- medverka till att utveckla elevernas känsla för samhörighet, solidaritet och ansvar för människor också utanför den närmaste gruppen,
- i sin verksamhet bidra till att skolan präglas av solidaritet mellan människor,
- aktivt motverka diskriminering och kränkande behandling av individer eller grupper, och
- visa respekt för den enskilda individen och i det vardagliga arbetet utgå från ett demokratiskt förhållningssätt

Läraren ska

- klargöra och med eleverna diskutera det svenska samhällets värdegrund och dess konsekvenser för det personliga handlandet,
- öppet redovisa och diskutera skiljaktiga värderingar, uppfattningar och problem,
- uppmärksamma och i samråd med övrig skolpersonal vidta nödvändiga åtgärder för att förebygga och motverka alla former av diskriminering och kränkande behandling,
- tillsammans med eleverna utveckla regler för arbetet och samvaron i den egna gruppen, och
- samarbeta med hemmen i elevernas fostran och klargöra skolans normer och regler som en grund för arbetet och för samarbete.

2.2 Kunskaper

Skolan ska ansvara för att eleverna inhämtar och utvecklar sådana kunskaper som är nödvändiga för varje individ och samhällsmedlem. Dessa ger också en grund för fortsatt utbildning.

Skolan ska bidra till elevernas harmoniska utveckling. Utforskande, nyfikenhet och lust att lära ska utgöra en grund för skolans verksamhet. Skolan ska erbjuda eleverna strukturerad undervisning under lärares ledning, såväl i helklass som enskilt. Lärarna ska sträva efter att i undervisningen balansera och integrera kunskaper i sina olika former.

Mål

Skolan ska ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola

- kan använda kunskaper från de naturvetenskapliga, tekniska, samhällsvetenskapliga, humanistiska och estetiska kunskapsområdena för vidare studier, i samhällsliv och vardagsliv,
- kan använda sig av ett kritiskt tänkande och självständigt formulera ståndpunkter grundade på kunskaper och etiska överväganden,
- har fått kunskaper om de nationella minoriteternas (judar, romer, urfolket samerna, sverigefinnar och tornedalingar) kultur,

- språk, religion och historia,
- kan samspela i möten med andra människor utifrån kunskap om likheter och olikheter i livsvillkor, kultur, språk, religion och historia,
- har fått kunskaper om samhällets lagar och normer, mänskliga rättigheter och demokratiska värderingar i skolan och i samhället,
- har fått kunskaper om förutsättningarna för en god miljö och en hållbar utveckling,
- har fått kunskaper om och förståelse för den egna livsstilens betydelse för hälsan, miljön och samhället,

2.3 Elevernas ansvar och inflytande

De demokratiska principerna att kunna påverka, ta ansvar och vara delaktig ska omfatta alla elever. Elever ska ges inflytande över utbildningen. De ska fortlöpande stimuleras att ta aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen och hållas informerade i frågor som rör dem. Informationen och formerna för elevernas inflytande ska anpassas efter deras ålder och mognad. Eleverna ska alltid ha möjlighet att ta initiativ till frågor som ska behandlas inom ramen för deras inflytande över utbildningen.

Mål

Skolans mål är att varje elev

- har kunskap om demokratins principer och utvecklar sin förmåga att arbeta i demokratiska former.

Riktlinjer

Alla som arbetar i skolan ska

- främja elevernas förmåga och vilja till ansvar och inflytande över den sociala, kulturella och fysiska skolmiljön.

Läraren ska

- svara för att alla elever får ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll samt se till att detta inflytande ökar med stigande ålder och mognad,
- verka för att flickor och pojkar får ett lika stort inflytande över och utrymme i undervisningen,
- tillsammans med eleverna planera och utvärdera undervisningen, och förbereda eleverna för delaktighet och medansvar och för de rättigheter och skyldigheter som präglar ett demokratiskt samhälle.

Kursplan - Historia

Människans förståelse av det förflutna är inflätad i hennes föreställningar om samtiden och perspektiv på framtiden. På så sätt påverkar det förflutna både våra liv i dag och våra val inför framtiden. Kvinnor och män har i alla tider skapat historiska berättelser för att tolka verkligheten och påverka sin omgivning. Ett historiskt perspektiv ger oss redskap att förstå och förändra vår egen tid.

Syfte

Undervisningen i ämnet historia ska syfta till att eleverna utvecklar såväl kunskaper om historiska sammanhang, som sin historiska bildning och sitt historiemedvetande. Detta innebär en insikt om att det förflutna präglar vår syn på nutiden och därmed uppfattningen om framtiden. Undervisningen ska ge ele-

verna förutsättningar att utveckla kunskaper om historiska förhållanden, historiska begrepp och metoder och om hur historia kan användas för olika syften. Den ska också bidra till att eleverna utvecklar historiska kunskaper om likheter och skillnader i människors levnadsvillkor och värderingar. Därigenom ska eleverna få förståelse för olika kulturella sammanhang och levnadssätt.

Undervisningen ska ge eleverna förutsättningar att tillägna sig en historisk referensram och en fördjupad förståelse för nutiden. De ska också få möjlighet att utveckla en kronologisk överblick över hur kvinnor och män genom tiderna har skapat och förändrat samhällen och kulturer.

Undervisningen ska stimulera elevernas nyfikenhet på historia och bidra till att de utvecklar kunskaper om hur vi kan veta något om det förflutna genom historiskt källmaterial och möten med platser och människors berättelser. Eleverna ska genom undervisningen även ges förutsättningar att utveckla förmågan att ställa frågor till och värdera källor som ligger till grund för historisk kunskap. Undervisningen ska vidare bidra till att eleverna utvecklar förståelse för att varje tids människor måste bedömas utifrån sin samtids villkor och värderingar.

Undervisningen ska bidra till att eleverna utvecklar förståelse för hur historiska berättelser används i samhället och i vardagslivet. Därigenom ska eleverna få olika perspektiv på sina egna och andras identiteter, värderingar och föreställningar.

Genom undervisningen i ämnet historia ska eleverna sammanfattningsvis ges förutsättningar att utveckla sin förmåga att

- använda en historisk referensram som innefattar olika tolkningar av tidsperioder, händelser, gestalter, kulturmöten och utvecklingslinjer,
- kritiskt granska, tolka och värdera källor som grund för att skapa historisk kunskap,
- reflektera över sin egen och andras användning av historia i olika sammanhang och utifrån olika perspektiv, och
- använda historiska begrepp för att analysera hur historisk kunskap ordnas, skapas och används.

Centralt innehåll

Undervisningen i de samhällsorienterande ämnena ska behandla följande centrala innehåll

I årskurs 1-3

Att leva tillsammans

- Att flytta inom ett land och mellan länder. Vad detta kan ha för orsaker och få för konsekvenser.
- Livsfrågor med betydelse för eleven, till exempel gott och ont, rätt och orätt, kamratskap, könsroller, jämställdhet och relationer.

I årskurs 7-9

Imperialism och världskrig, cirka 1800—1950

- Nationalism och olika former av demokrati och diktatur i Europa och i andra delar av världen.
- De båda världskrigen, deras orsaker och följder. Förtryck, folkfördrivningar och folkmord. Förintelsen och Gulag.

- Historiska berättelser från skilda delar av världen med skildringar av människors upplevelser av förtryck, till exempel i form av kolonialism, rasism eller totalitär diktatur och motstånd mot detta.

Kunskapskrav för betyget E i slutet av årskurs 9

Eleven har **grundläggande** kunskaper om historiska förhållanden, skeenden och gestalter under olika tidsperioder. Eleven visar det genom att föra **enkla och till viss del** underbyggda resonemang om orsaker till och konsekvenser av samhällsförändringar och människors levnadsvillkor och handlingar, samt om Förintelsen och andra folkmord. Dessutom förklarar eleven hur människors villkor och värderingar kan påverkas av den tid de lever i. Eleven kan undersöka några utvecklingslinjer inom kulturmöten, migration, politik och levnadsvillkor och beskriver då **enkla** samband mellan olika tidsperioder. Eleven anger också någon tänkbar fortsättning på dessa utvecklingslinjer och motiverar sitt resonemang med **enkla och till viss del** underbyggda hänvisningar till det förflutna och nuet.

Eleven kan använda historiskt källmaterial för att dra **enkla och till viss del** underbyggda slutsatser om människors levnadsvillkor, och för då **enkla och till viss del** underbyggda resonemang om källornas trovärdighet och relevans. Eleven kan föra **enkla och till viss del** underbyggda resonemang om hur historia har använts och kan användas i några olika sammanhang och för olika syften, samt hur skilda föreställningar om det förflutna kan leda till olika uppfattningar i nutiden, och vilka konsekvenser det kan få. I studier av historiska förhållanden, skeenden och gestalter såväl som vid användning av källor och i resonemang om hur historia används kan eleven använda historiska begrepp på ett **i huvudsak** fungerande sätt.

Kursplan - Religionskunskap

Människor har i alla tider och alla samhällen försökt att förstå och förklara sina levnadsvillkor och de sociala sammanhang som de ingår i. Religioner och andra livsåskådningar är därför centrala inslag i den mänskliga kulturen. I dagens samhälle, som är präglad av mångfald, är kunskaper om religioner och andra livsåskådningar viktiga för att skapa ömsesidig förståelse mellan människor.

Ämnets syfte

Undervisningen i ämnet religionskunskap ska syfta till att eleverna utvecklar kunskaper om religioner och andra livsåskådningar i det egna samhället och på andra håll i världen. Genom undervisningen ska eleverna bli uppmärksamma på hur människor inom olika religiösa traditioner lever med, och uttrycker, sin religion och tro på olika sätt. Undervisningen ska allsidigt belysa vilken roll religioner kan spela i samhället, både i fredssträvanden och konflikter, för att främja social sammanhållning och som orsak till segregation.

Undervisningen ska även ge kunskap om och förståelse för hur kristna traditioner har påverkat det svenska samhället och dess värderingar.

Genom undervisningen ska eleverna ges förutsättningar att kunna tolka kulturella uttryck med anknytning till religiösa traditioner. Eleverna ska också ges möjligheter att utveckla kunskap om hur man kritiskt granskar källor och samhällsfrågor med koppling till religioner och andra livsåskådningar.

Undervisningen ska stimulera eleverna att reflektera över olika livsfrågor, sin identitet och sitt etiska förhållningssätt. På så sätt ska undervisningen skapa

förutsättningar för eleverna att utveckla en personlig livshållning och förståelse för sitt eget och andra människors sätt att tänka och leva.

Undervisningen ska bidra till att eleverna utvecklar kunskaper om hur olika religioner och livsåskådningar ser på frågor som rör kön, jämställdhet, sexualitet och relationer. Eleverna ska vidare ges förutsättningar att kunna analysera och ta ställning i etiska och moraliska frågor. Undervisningen ska även bidra till att eleverna utvecklar förståelse för hur människors värderingar hänger samman med religioner och andra livsåskådningar. Den ska också bidra till att eleverna utvecklar beredskap att handla ansvarsfullt i förhållande till sig själva och sin omgivning.

Genom undervisningen i ämnet religionskunskap ska eleverna sammanfattningsvis ges förutsättningar att utveckla sin förmåga att

- analysera hur religioner påverkar och påverkas av förhållanden och skeenden i samhället,
- reflektera över livsfrågor och sin egen och andras identitet,
- resonera och argumentera kring moraliska frågeställningar och värderingar utifrån etiska begrepp och modeller, och
- söka information om religioner och andra livsåskådningar och värdera källornas relevans och trovärdighet.

Centralt innehåll

I årskurs 4-6

Undervisningen i religionskunskap ska behandla följande centrala innehåll

Religioner och andra livsåskådningar

- Ritualer och religiöst motiverade levnadsregler samt heliga platser och rum i kristendomen och i de andra världsreligionerna islam, judendom, hinduism och buddhism.
- Centrala tankegångar bakom ritualer, levnadsregler och heliga platser i kristendomen och de andra världsreligionerna, till exempel som de uttrycks i religiösa berättelser i Bibeln och andra urkunder.
- Berättelser från fornskandinavisk och äldre samisk religion.
- Begreppen religion och livsåskådning.

Identitet och livsfrågor

- Hur olika livsfrågor, till exempel vad som är viktigt i livet och vad det innebär att vara en bra kamrat, skildras i populärkulturen.
- Hur olika livsfrågor, till exempel synen på kärlek och vad som händer efter döden, skildras i religioner och andra livsåskådningar.
- Vad religioner och andra livsåskådningar kan betyda för människors identitet, livsstil och grupptillhörighet.

Etik

- Några etiska begrepp, till exempel rätt och orätt, jämlikhet och solidaritet.
- Vardagliga moraliska frågor som rör flickors och pojkars identiteter och roller, jämställdhet, sexualitet, sexuell läggning samt utanförskap och kränkning.

- Frågor om vad ett bra liv kan vara och vad det kan innebära att göra gott.

I årskurs 7-9

Religioner och andra livsåskådningar

- Varierande tolkningar och bruk inom världsreligionerna i dagens samhälle.
- Huvuddragen i världsreligionernas historia.
- Nya religiösa rörelser, nyreligiositet och privatreligiositet samt hur detta tar sig uttryck.
- Sekulära livsåskådningar, till exempel humanism.

Religion och samhälle

- Sambandet mellan samhälle och religion i olika tider och på olika platser.
- Religionernas roll i några aktuella politiska skeenden och konflikter utifrån ett kritiskt förhållningsätt.
- Konflikter och möjligheter i sekulära och pluralistiska samhällen, till exempel i frågor om religionsfrihet, sexualitet och synen på jämställdhet.

Identitet och livsfrågor

- Hur olika livsfrågor, till exempel meningen med livet, relationer, kärlek och sexualitet, skildras i populärkulturen.
- Hur religioner och andra livsåskådningar kan forma människors identiteter och livsstilar.

Etik

- Vardagliga moraliska dilemman. Analys och argumentation utifrån etiska modeller, till exempel konsekvens- och pliktetik.
- Föreställningar om det goda livet och den goda människan kopplat till olika etiska resonemang, till exempel dygdetik.
- Etiska frågor samt människosynen i några religioner och andra livsåskådningar.
- Etiska begrepp som kan kopplas till frågor om hållbar utveckling, mänskliga rättigheter och demokratiska värderingar, till exempel frihet och ansvar.

Kunskapskrav för betyget E i slutet av årskurs 9

Eleven har **grundläggande** kunskaper om kristendomen och de andra världsreligionerna och visar det genom att **beskriva** centrala tankegångar, urkunder och konkreta religiösa uttryck och handlingar inom religionerna. Dessutom för eleven **enkla** resonemang om likheter och skillnader inom och mellan några religioner och andra livsåskådningar. Eleven kan utifrån undersökningar om hur religioner kan påverkas av och påverka samhälleliga förhållanden och skeenden beskriva **enkla** samband med **enkla och till viss del** underbyggda resonemang. Eleven kan också föra **enkla** resonemang om hur livsfrågor skildras i olika sammanhang och hur identiteter kan formas av religioner och andra livsåskådningar på ett sätt som **till viss del för resonemanget framåt**.

Eleven kan resonera och argumentera kring moraliska frågeställningar och värderingar genom att föra **enkla och till viss del** underbyggda resonemang och använda etiska begrepp och modeller på ett **i huvudsak** fungerande sätt. Eleven kan söka information om religioner och andra livsåskådningar och använder då olika typer av källor på ett **i huvudsak** fungerande sätt samt för **enkla**

och till viss del underbyggda resonemang om informationens och källornas trovärdighet och relevans.

Kursplan - Samhällskunskap

Människor har alltid varit beroende av att samarbeta när de skapar och utvecklar samhällen. I dag står människor i olika delar av världen inför både möjligheter och problem kopplade till globalisering, interkulturella relationer och hållbar samhällsutveckling. Kunskaper om samhället ger oss verktyg så att vi kan orientera oss och ta ansvar för vårt handlande i en komplex värld.

Syfte

Undervisningen i ämnet samhällskunskap ska syfta till att eleverna utvecklar kunskaper om hur individen och samhället påverkar varandra. Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla en helhetssyn på samhällsfrågor och samhällsstrukturer. I en sådan helhetssyn är sociala, ekonomiska, miljömässiga, rättsliga, mediala och politiska aspekter centrala.

Undervisningen ska ge eleverna förutsättningar att se samhällsfrågor ur olika perspektiv. På så sätt ska eleverna utveckla förståelse för sina egna och andra människors levnadsvillkor, betydelsen av jämställdhet, hur olika intressen och åsikter uppstår och kommer till uttryck och hur olika aktörer försöker påverka samhällsutvecklingen.

Undervisningen ska ge eleverna verktyg att hantera information i vardagsliv och studier och kunskaper om hur man söker och värderar information från olika källor. Genom undervisningen ska eleverna också ges förutsättningar att utveckla kunskaper om hur man kritiskt granskar samhällsfrågor och samhällsstrukturer. Eleverna ska vidare ges möjlighet att utveckla kunskaper om samhällsvetenskapliga begrepp och modeller.

Undervisningen ska bidra till att eleverna utvecklar förtroendet med de mänskliga rättigheterna och med demokratiska processer och arbetssätt. Den ska också bidra till att eleverna tillägnar sig kunskaper om, och förmågan att reflektera över, värden och principer som utmärker ett demokratiskt samhälle.

Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utifrån personliga erfarenheter och aktuella händelser uttrycka och pröva sina ställningstaganden i möten med andra uppfattningar. Därigenom ska eleverna stimuleras att engagera sig och delta i ett öppet meningsutbyte om samhällsfrågor.

Genom undervisningen i ämnet samhällskunskap ska eleverna sammanfattningsvis ges förutsättningar att utveckla sin förmåga att

- reflektera över hur individer och samhällen formas, förändras och samverkar,
- analysera och kritiskt granska lokala, nationella och globala samhällsfrågor ur olika perspektiv,
- analysera samhällsstrukturer med hjälp av samhällsvetenskapliga begrepp och modeller,
- uttrycka och värdera olika ståndpunkter i till exempel aktuella samhällsfrågor och argumentera utifrån fakta, värderingar och olika perspektiv,
- söka information om samhället från medier, internet och andra källor och värdera deras relevans och trovärdighet,
- reflektera över mänskliga rättigheter samt demokratiska värden, principer, arbetssätt och beslutsprocesser.

Undervisningen i samhällskunskap ska behandla följande centrala innehåll

I årskurs 4-6

Information och kommunikation

- Informationsspridning, reklam och opinionsbildning i olika medier. Hur sexualitet och könsroller framställs i medier och populärkultur.
- Hur man urskiljer budskap, avsändare och syfte i olika medier med ett källkritiskt förhållningssätt.

Rättigheter och rättskipning

- Samhällets behov av lagstiftning, några olika lagar och påföljder samt kriminalitet och dess konsekvenser för individen, familjen och samhället.
- De mänskliga rättigheterna, deras innebörd och betydelse, inklusive barnets rättigheter i enlighet med barnkonventionen.

Samhällsresurser och fördelning

- Ekonomiska villkor för barn i Sverige och i olika delar av världen. Några orsaker till, och konsekvenser av, välstånd och fattigdom.

Beslutsfattande och politiska idéer

- Vad demokrati är och hur demokratiska beslut fattas. Det lokala beslutsfattandet, till exempel i elevråd och föreningar. Hur individer och grupper kan påverka beslut.
- Politiska val och partier i Sverige. Riksdagen och regeringen och deras olika uppdrag. Politiska skiljelinjer i aktuella politiska frågor som har betydelse för eleven.

I årskurs 7-9

Individer och gemenskaper

- Ungdomars identiteter, livsstilar och välbefinnande och hur detta påverkas, till exempel av socioekonomisk bakgrund, kön och sexuell läggning.
- Sveriges befolkning, dess storlek, sammansättning och geografiska fördelning. Konsekvenser av detta, till exempel socialt, kulturellt och ekonomiskt.
- Immigration till Sverige förr och nu. Integration och segregation i samhället.

Information och kommunikation

- Mediernas roll som informationsspridare, opinionsbildare, underhållare och granskare av samhällets maktstrukturer.
- Olika slags medier, deras uppbyggnad och innehåll, till exempel en dagstidnings olika delar. Nyhetsvärdering och hur den kan påverka människors bilder av omvärlden. Hur individer och grupper framställs, till exempel utifrån kön och etnicitet.
- Möjligheter och risker förknippade med internet och kommunikation via elektroniska medier.

Rättigheter och rättskipning

- De mänskliga rättigheterna inklusive barnets rättigheter i enlighet med barnkonventionen. Deras innebörd och betydelse samt diskrimineringsgrunderna i svensk lag.
- Olika organisationers arbete för att främja mänskliga rättigheter.
- Hur mänskliga rättigheter kränks i olika delar av världen.

- Demokratiska fri- och rättigheter samt skyldigheter för medborgare i demokratiska samhällen. Etiska och demokratiska dilemman som hänger samman med demokratiska rättigheter och skyldigheter.
- Rättssystemet i Sverige och principer för rättssäkerhet. Hur normuppfattning och lagstiftning påverkar varandra. Kriminalitet, våld och organiserad brottslighet. Kriminalvårdens uppgifter och brottsoffers situation.

Samhällsresurser och fördelning

- Hur länders och regioners ekonomier hänger samman och hur olika regioners ekonomier förändras i en globaliserad värld.
- Skillnader mellan människors ekonomiska resurser, makt och inflytande beroende på kön, etnicitet och socioekonomisk bakgrund. Sambanden mellan socioekonomisk bakgrund, utbildning, boende och välfärd. Begreppen jämlikhet och jämställdhet.

Beslutsfattande och politiska idéer

- Politiska ideologier och hur skiljelinjerna i det svenska partiväsendet har utvecklats.
- Sveriges politiska system med Europeiska unionen, riksdag, regering, landsting och kommuner. Var olika beslut fattas och hur de påverkar individer, grupper och samhället i stort. Sveriges grundlag.
- Några olika stats- och styrelseskick i världen.
- Aktuella samhällsfrågor, hotbilder och konflikter i Sverige och världen. FN:s syfte och huvudsakliga uppdrag, andra former av internationell konflikthantering och folkrätten i väpnade konflikter.
- Individers och gruppers möjligheter att påverka beslut och samhällsutveckling samt hur man inom ramen för den demokratiska processen kan påverka beslut.

Kunskapskrav för betyget E i slutet av årskurs 9

Eleven har **grundläggande** kunskaper om olika samhällsstrukturer. Eleven visar det genom att undersöka hur sociala, mediala, rättsliga, ekonomiska och politiska strukturer i samhället är uppbyggda och fungerar och beskriver då **enkla** samband inom och mellan olika samhällsstrukturer. I beskrivningarna kan eleven använda begrepp och modeller på ett **i huvudsak** fungerande sätt. Eleven kan föra **enkla** resonemang om hur individer och samhällen påverkas av och påverkar varandra och beskriver då **enkla** samband mellan olika faktorer som har betydelse för individers möjligheter att påverka sin egen och andras livssituation.

Eleven kan undersöka samhällsfrågor ur olika perspektiv och beskriver då **enkla** samband med **enkla och till viss del** underbyggda resonemang. Eleven värderar och uttrycker olika ståndpunkter i några samhällsfrågor med **enkla** resonemang och **till viss del** underbyggda argument och kan då i **viss** utsträckning växla mellan olika perspektiv. Eleven redogör för de mänskliga rättigheternas innebörd och betydelse och ger exempel på hur de kränks och främjas i olika delar av världen. Dessutom kan eleven redogöra för de nationella minoriteterna och deras särställning och rättigheter.

Eleven har **grundläggande** kunskaper om demokratiska värden och processer och visar det genom att föra **enkla** resonemang om demokratiska rättigheter och skyldigheter, samt om för- och nackdelar med olika former för gemensamt beslutsfattande. Eleven kan söka information om samhället och använder då olika källor på ett **i huvudsak** fungerande sätt och för **enkla och till viss del**

underbyggda resonemang om informationens och källornas trovärdighet och relevans.

4. Skolverkets stödmaterial

”Med kunskap om av vad rasism och främlingsfientlig är ryms också förståelsen att det är uttryck som är oförenliga med skolans värdegrund.”

(Skolverkets hemsida, sökväg: Skolutveckling/Värdegrund/Rasism och främlingsfientlighet/Vad är rasism och främlingsfientlighet?)

Till lärarnas hjälp och stöd att utforma undervisningen finns omfattande material att beställa och/eller ladda ner via Skolverkets hemsida.

Sidan innehåller exempelvis länkar till organisationer som arbetar mot rasism och främlingsfientlighet, med tillhörande material att använda i undervisningen, samt filmer från Utbildningsradion (UR) att ladda ned.

Vidare finns en skrift att beställa:

Förskolans och skolans värdegrund – förhållningssätt, verktyg och metoder (Skolverket – Stödmaterial)

5. Skolkuratorers utlåtande

Jag bad skolkuratorerna i barn- och ungdomsförvaltningen jämföra det program som SKMA erbjuder, med beskrivningen av innehållet i *Toleransprojektet*.

Gruppens sammanfattande utlåtande blev:

Vad gäller Toleransprojektet så är det inte riktat till alla, utan till de ungdomar 14-16 år, som är i riskzonen för att gå in i extremistgrupper. Det pågår för närvarande ett annat liknande projekt som vänder sig till alla i en viss åldersgrupp. Behov av att arbeta mot främlingsfientlighet finns alltid, men forskning visar på att generella insatser ger mer resultat än att bara ge en speciell grupp.

6. Svar utifrån frågor ställda till kommuner som deltar/deltagit i Toleransprojektet

Följande frågor har jag ställt till sammanlagt fem kommuner:

1. När gick ni med i Toleransprojektet?
2. Hur gick urvalet av elever tillväga?
3. Hur stora insatser (i tid) krävs av lärarna på deltagande skolor?
4. Vilka effekter kan ni se så här långt av ert deltagande i Toleransprojektet?
 - a. Positiva?
 - b. Negativa?

Här redovisas svar från Skurups kommun genom Mats Bååth, förvaltningschef för skol- och utbildningsförvaltningen.

1. Hösten 2012. Två omgångar har genomförts, uppehåll 14-15, ny insats 15-16.
2. Eleverna i åk 8 och 9 blev erbjudna att söka en plats och antalet sökanden var mycket stort. Fokus när gruppen sattes samman var gruppdynamik. Platserna lottades ut, med viss styrning. I elevgruppen ingick både intoleranta/konflikt drivande elever och mer trygga högpresterande elever.
3. Eleverna träffas regelbundet, en halv dag cirka var tredje vecka, och undervisas efter en särskild metod, den s.k. *Kungälvsmodellen*. Läsåret 12-13 leddes arbetet av Jonathan Leman, pedagog på stiftelsen Expo, som bedrev undervisningen tillsammans med ett team bestående av personal från de båda skolorna. Tre personal med olika kompetens från Mackleanskolan tillfrågades och två från Alléskolan. Spridningen på personalens kompetens var viktig eftersom eleverna missar ordinarie

lektioner, en dag varannan vecka. Det innebär att den nödvändiga tiden för reflektion finns mellan undervisningstillfällena. Toleransprojektets personal erbjuder eleverna att ha enskild undervisning i de ämnen som de känner att de halkar efter i sin ordinarie klass. Uppgifterna i projektet är betygsgrundande i svenska och historia.

4. Den minskade rasismen i elevgruppen märks tydligt i diskussioner, övningar och inte minst i elevernas uppsatser. Ett flertal av ungdomarna som tidigare uttryckt sig negativt generaliserande om grupper i samhället skriver nu om hur fördomar uppstår och sprids och kopplar undervisningens innehåll till egna erfarenheter i och utanför skolan. De lyfter fram det egna ansvaret att inte medverka i hat och ryktesspridning. Eleverna uttrycker också en tydlig förståelse för rasismens och intoleransens konsekvenser genom kunskaperna de fått om stegen som ledde till Förintelsen. Flera elever visar och beskriver hur de blivit mer trygga i sig själva. I skrivuppgifter under slutet av kursen och under samtal med elever märks ett tydligt mönster: Framtidsfokusering och en uttryckt vilja att i vardagen vara en konstruktiv kraft som inte låter sig styras av fördomar och som sätter stopp för rykten snarare än sprider den.

Stadsledningsförvaltningen i Mölndals stad svarar genom Brå-samordnare, Alan Abdali.

1. Vi startade ett Toleransprojekt i Mölndal 2013. Året innan lanserades konceptet och då planerade och samordnade vi för start.
2. I dialog med pedagoger (utifrån deras kännedom och kunskap) för de klasser som var aktuell målgrupp, åk 8-9. Urvalet föregicks av en öppen värvning genom besök och information i klasserna därefter fick alla söka.
3. Grovt räknat ca 20% av en heltidstjänst.
4. Här har jag i stället valt termerna framgångsfaktor/utmaningar vilka bättre speglar dynamiken i processen i vårt fall. Följande punkter har vi hittills fått helt eller delvis bekräftade utifrån de snart två åren vi haft projektet i gång. Redan innan start, alltså under planeringsfasen såg vi både vinster men också utmaningar när det gällde synkroniseringen av de olika organisatoriska delarna i riktning mot en samordnad ambition, något som toleransarbetet kräver.

Framgångsfaktorer

Enighet hos kommunens beslutsfattare om konceptet som lämpligt för ett socialt hållbart arbete.

Politiskt förankrad uppgörelse:

Politisk enighet med anledning av nya signaler om intolerans. En workshop under våren strax efter att gruppen kommit hem från exkursionsresan till Polen. Då bjuds in stadens ledning (politiker, chefs- och nyckeltjänstemän) till en mingeldag med pedagoger och elever. Detta vill jag starkt rekommendera! Återkom gärna för flera detaljer. Modet att våga starta upp och satsa i projektet med tron på avkastning i termer av mänskliga värden.

Arbetsättet som modell för tvärgående frågor.

Skolan är huvudman och bas men kompetens från flera områden är involverad:

Fokus på uppnådda skolresultat och med stark förankring i skolans läroplan.

Tydlig koppling till lärande och måluppfyllelse

Harmonierar bra med intentionerna i värdegrunds- och likabehandlingsarbetet.

Helhetssyn i undervisningen.

Kompletterar och förstärker andra särskilda insatser och aktiviteter t ex ”tjejstöd”, ”killstöd”, antimobbningsarbete, m fl. Ett antal fall det kommit fram att enstaka deltagande elever signalerat betydande behov av psykosocial omsorg vilket tidigare varit (delvis eller helt) okänt för omgivningen. Dessa har fångats upp av personal i projektet och lotsats vidare till bl a socialtjänst vilket dessutom involverat vårdnadshavare. Riktad prevention – unga med någon form av samröre med individer i normbrytande kretsar riskerar att själva dras in och utveckla en normbrytande identitet.

Gott rykte och hög popularitet – många aktiviteter med inslag av tolerans t ex elevvårdsarbete, kulturarrangemang mm.

Goda effekter i andra ungdomsmiljöer t ex fritidsgårdar, bidragit i viss mån till minskad skadegörelse, social oro m m i bostadsområde.

Starkt barnrättsperspektiv – empowerment som ett kraftfullt instrument. (förmedla en syn som får den unge att vilja reflektera, känna sig värdefull och bemött med respekt oavsett sin åsikt).

Visa på konkreta samband. När en individ deltar i projektet med lyckade resultat innebär det också ”en vinst” för så väl individen, gruppen, verksamheterna och samhället.

Enskilda politiker med ett starkt engagemang som en garant för projektets framväxt och existens.

Översektoriell förståelse och samverkan.

Numera...

...en samstämmighet över partigränserna om att projektet är lönsamt både för främjande av det öppna samhället men också i rent samhällsekonomiska termer.

”Våra kommunalråd har själva verkat för att avsätta medel till projektet för läsåret 2014/2015”

Utmaningar

Behålla engagemanget kvar hos nyckelpersoner som är nya aktörer.

Mycket arbete för att det översektoriella ska fungera.

Avisering om nedskärningar som en potentiell risk för nedläggning/reducering av projektet. Ekonomiska förutsättningar är avgörande för projektet även om styrkan i konceptet är att ytterst utgå från likvida medel.

Politisk vändning.

Roller och rollfördelning i arbetet.

7. Frågor och svar – Socialförvaltningen

Vilken är er uppfattning om risken för ungdomar i 14-15-årsåldern (i Kalmar kommun) att rekryteras till extremintoleranta miljöer?

Förekommer det (rekryterings-) kampanjer?

Hur syns uttrycken från rasistiska organisationer, vit-makt-rörelsen etc?

Nationellt gör man bedömningen att det finns en förhöjd risknivå idag, gällande rekrytering till extremintoleranta miljöer. Närmast aktuellt just nu är naturligtvis debatten om radikalisering inom vissa islamistmiljöer. Lokalt i Kalmar har vi dock inte nåtts av signaler om att det förekommer någon form av organiserad rekrytering (vilket givetvis inte kan tas som garanti för att sådant ändå kan förekomma). Vissa uttryck för sympatier med extremrörelser framkommer

i ärendearbetet men det är ingenting som Socialförvaltningen uppfattar som något systematiskt agerande.

(Johnny Lesseur, Verksamhetschef, Socialförvaltningen)

Svaret ovan förstärks av uttalanden från Daniel Boström (medlare) och Johan Eklund (socialsekreterare) vid ett samtal, 2015-02-24. De säger samstämmigt: *”Vi som befinner oss i frontlinjen i kontakten med ungdomar ser inga organiserade uttryck för rekrytering till den här typen av grupper.”* Vidare är de skeptiska till Toleransprojektet som sådant. De menar att risken kan öka för att enskilda elever finner likasinnade, förstärker varandras åsikter och *skapar* nätverk, om de förs ihop i en grupp – även om det övergripande syftet är vällovligt. Arbetet mot intolerans och extremism fungerar mest effektivt på individnivå, enligt deras uppfattning. Livssituationen för dessa ungdomar är så pass komplex att fler professioner behöver vara inkopplade. Slutligen, i samverkan med ungdomspolisens har man en god bild över det fåtal individer som kan ligga i riskzonen att rekryteras till extremintoleranta miljöer.

Mats Linde
Förvaltningschef

Clas Wolke
Planeringssekreterare

Södermøre kommunaldelsnämnd

§ 47

Motion (MP) - toleransprojektet i Kalmar kommun

Dnr SKDN 2015/0023

Handlingar

Motion (MP) – toleransprojektet i Kalmar kommun.

Bakgrund

Miljöpartiet föreslår i motion ”Toleransprojektet i Kalmar kommun” att kommunen ska få i uppdrag att genomföra en implementering av ett Toleransprojekt enligt Kungälvsmodellen i Kalmar kommun.

Synpunkter på motionen

Följande skäl anges, sammanfattningsvis, för att avslå motionen:

1. Elever och lärare deltar läsåret 2014-15 i en kostnadsfri utbildning som *Svenska kommittén mot antisemitism* (SKMA) arrangerar
2. Regeringen aviserar i sin budgetproposition ökade insatser mot rasism. Beslut 2015-01-27 om utbildningsinsats mot rasism.
3. Läroplanens (Lgr 11) övergripande skrivningar om *Skolans värdegrund och uppdrag, Grundläggande värden och Förståelse och medmänsklighet* samt mer detaljerade texter om utbildningens/undervisningens innehåll
 - a. Förslag till arbetsätt, som alternativ till Toleransprojektet
4. Stödmaterial finns att tillgå på Skolverkets hemsida
5. Utlåtande från skolkuratorer i barn- och ungdomsförvaltningen
6. Svar utifrån frågor till kommuner som deltar/deltagit i Toleransprojektet
7. Frågor och svar – Socialförvaltningen

Motionssvaret är framtaget i samverkan med Barn- och ungdomsnämnden.

Överläggning

Ann-Christine Kittel-Olsson redogör för förslag till svar på motionen. Barn- och ungdomsnämnden är huvudansvariga i ärendet, men samråd ska ske med Södermøre kommunaldelsnämnd.

Beslut

Södermøre kommunaldelsnämnd föreslår kommunfullmäktige besluta att avslå motionen med hänvisning till att för tillfället görs insatser inom området, **däribland arbetsområdet med arbetsnamnet ”Tolerans (Mänskliga**

Södermøre kommunaldelsnämnd

UTDRAG

Sammanträdesdatum
2015-03-25

rättigheter/Barnkonventionen/Medier - Kommunikation)", utan
merkostnader.

Sekreterare

Justeras

Elisabeth Gustavsson
ordförande

Annika Lindwall

Toleransprojektet i Kalmar kommun

Miljöpartiet vill ha ett öppet och tolerant Kalmar som respekterar och välkomnar människor, oavsett vilka de är eller varför de söker sig hit. Rasism och främlingsfientlighet är ett hot mot vår demokrati. Rasistiska organisationer orsakar mycket personligt lidande. En av vår tids största och allra svåraste utmaningar är att motverka rekrytering till extremintoleranta miljöer. För att motverka grogrunden till rasism och intolerans behövs nu ett metodiskt och långsiktigt arbete i Kalmar som verkligen kan ge resultat.

Kungälv kommun är en pionjär bland landets kommuner i arbetet för att motverka intolerans hos unga. Deras Toleransprojekt har pågått med framgång i snart 20 år. Det har visat sig vara mycket lönsamt i alla bemärkelser; genom minskat lidande för enskilda, ökad tolerans bland ungdomar generellt och även rent samhällsekonomiskt. Resultatet visar att projektet sätter stopp för framväxten av en vit makt-miljö. I Kungälv kommun, som sedan 1995 tillämpat projektet, finns idag inga vit makt-organisationer som kan rekrytera ungdomar.

I den socioekonomiska rapporten *Intoleransens pris - En socioekonomisk analys av vit makt-rörelsen och Kungälvmodellen* (framtagen av Teskedsorden, Expo och Kungälv kommun) visar nationalekonomen Ingvar Nilsson och beteendevetaren Eva Lundmark att Kungälv investering i Toleransprojektet har sparat samhället ca 290 miljoner i utgifter för polis, sjukvård, arbetslöshetsförsäkring och andra kostnader som en vit makt-miljö orsakar. Detta kan vägas mot att projektet har kostat kommunen ca 13 miljoner sedan 1995. Satsningen kan räknas som en lönsam långsiktig social investering.

Skolan är central i arbetet. Lärare måste få stöd i att bemöta rasism och intolerans i klassrummen. Det behövs mer än temadagar. Det krävs ett långsiktigt arbete som inkluderar hela skolpersonalen, socialarbetare och fritidsledare. Målet med projektet är att elever ska inse värdet av att delta i den demokratiska gemenskapen.

”Toleransprojektet syftar till att påverka unga med en intolerant världsbild. Målet är att bearbeta åsikter och förändra synen på sig själv och andra. Som del av Toleransprojektet finns Kungälvmodellen, en pedagogisk metod som kan praktiseras i skolan. En viktig del är att eleven ska få gymnasiebehörighet eftersom det finns en koppling mellan utbildning och att lämna destruktiva miljöer.

(2014, <http://toleransprojektet.se/>, hämtad 2014-10-09)

Toleransprojektet är en undervisningsmetod som handlar om att påverka attityder med ett långsiktigt och uthålligt arbete. Undervisningen sker under ett helt läsår, med träffar varannan vecka. Med berättelsen i centrum kopplas dåtid och nutid samman och elevernas motstånd mot rasism och intolerans stärks. På sikt motverkas även våld, trakasserier och mobbning. Undervisningsmodellen

har lyfts fram av FN som en lämplig strategi för att motverka intolerans bland ungdomar och över 20 kommuner runt om i Sverige har bestämt sig för att arbeta med metoden.

Eftersom arbetet med Toleransprojekt utvecklats under många år finns lång erfarenhet av såväl kommunalt ledningsarbete som metoder för införande och drift i olika kommuner. Vikten av att utgå från lokala förutsättningar och tillsammans resonera sig fram till metoder och lösningar betonas. Kungälvskommun och Teskedsorden erbjuder nya kommuner hjälp och stöd att komma igång. Implementeringen sker i fyra steg: Behovsanalys, Kompetensutveckling, Implementeringsstöd samt Uppföljning.

Miljöpartiet de gröna har i riksdagen varit pådrivande för att satsa statliga pengar som ger möjlighet att utveckla och genomföra Toleransprojekt i ännu fler kommuner. Miljöpartiet de gröna i Kalmar anser att det är hög tid att vår kommun tar krafttag mot intolerans och rasism bland unga. Vi vill göra det genom att ta del av Toleransprojektets erfarenheter och metoder. Här handlar det om att gå in med en långsiktig, proaktiv, välbeprövad metod och förebyggande satsning som dessutom kan spara samhället miljontals kronor. Vi vill se denna motion som ett sätt att stärka demokratin inför framtiden.

Mot denna bakgrund yrkar vi;

- *Att kommunen får i uppdrag att genomföra en implementering av ett Toleransprojekt enligt Kungälvsmodellen i Kalmar kommun.*

Patricia Vildanfors (MP)